

Harri Huhtala, luokanopettaja, Kartanonkosken koulu, Vantaa

Linnaprojekti

Tiivistelmä

Oppilaat tutustuvat keskiaikaan kuvataiteen, liikunnan, äidinkielen, musiikin, ympäristö- ja luonnontieteen sekä historian oppiaineissa. Projektin aikana luetaan ja kuunnellaan tarina Linnan Poika, eläydytään tarinaan ja kirjoitetaan oma tarina aiheesta. Tehdään pienessä ryhmässä aiheesta näytelmä. Kuvaamataidossa piirretään karttakuva linnan ympäristöstä ja kuva linnasta. Yhteisenä huipentumana rakennetaan yhteinen linnan pienoismalli luokkahuoneeseen. Musiikin ja liikunnan tunneilla tanssitaan keskiaikaisia tansseja ja tutustutaan sen aikakauden musiikkiin. Teknisessä työssä taotaan naulakko. Tekstiilityössä valmistetaan nukketeatterinukkeja.

Oppiaineet	Ympäristö- ja luonnontieto, musiikki, liikunta, historia, äidinkieli, käsityö ja kuvataide
Kouluaste	-
Luokkataso	4.–6. lk.
Kesto	Kuvataide 8–10 h, liikunta 4 h, ympäristö- ja luonnontieto 1 h, musiikki 2 h, äidinkieli 10 h ja historia 2 h
Välineet	Tietokone, aktiivitaulu, digikamera, videokamera ja ohjelmat: ajatuskartta-työkalu (esim. Mindomo Creazassa), verkko-oppimisympäristö (esim. Fronter), tekstinkäsittelyohjelma (esim. Word), ohjelma sarjakuvien tekoon (esim. Creaza) ja elokuvatyökalu videon muokkaamiseen (Windows Live Movie Maker)

Tausta

Projekti voidaan toteuttaa yhteistyössä rinnakkaisluokkien sekä musiikin- ja liikunnanopettajien kanssa (esimerkiksi tanssijakso liikunnassa tai vierailu Kansallismuseon keskiaikaanäytelyn Ritaripajaan).

Projektia vetävän opettajan kannattaa sopia yhteistyöstä teknisen työn, tekstiilityön, musiikin ja liikunnan opettajien kanssa. Kuvaamataidon opettajan asiantuntemus auttaa mm. paperimassan valmistuksessa sekä käytettävien työmateriaalien ja välineiden valinnassa. Oppilaille opetetaan uusien työvälineiden käyttö projektin edetessä. Esimerkiksi Creazan työkalujen käyttöön riittää lyhyt opastus. Videokameran käytössä sekä paperimassan ja saven käsittelyssä riittää, että perehdytetään aina yksi ryhmä/henkilö kyseiseen työskentelyyn. Oppilaat ovat loistavia vertaisopettajia.

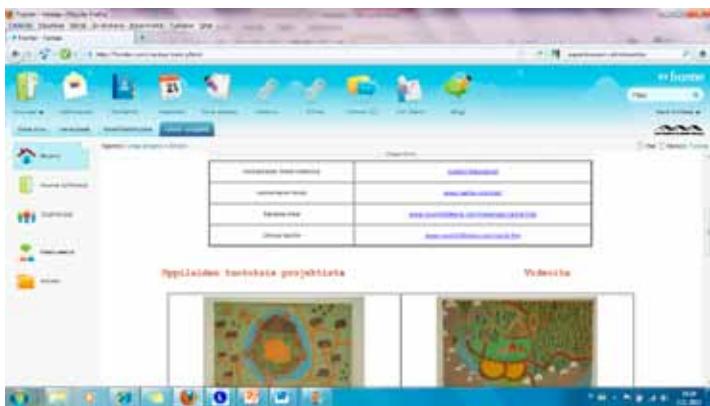
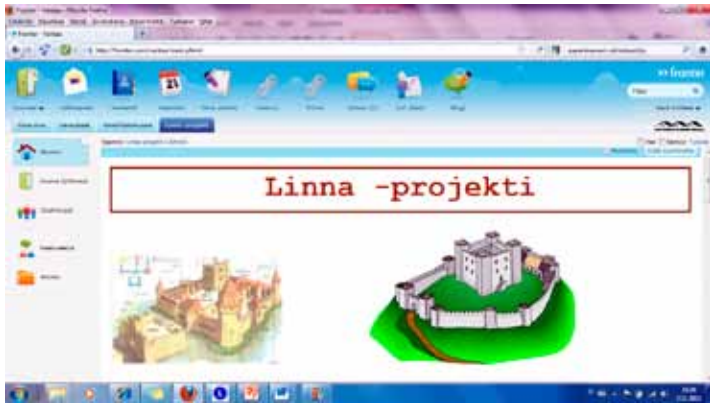
Oppimistavoitteet

Oppilas tutustuu keskiaikaan, sen ajan asumiseen, kulttuuriin, elinympäristöön ja ihmisten mahdollisuuksiin kuuntelemalla sekä lukemalla tarinoita aiheesta. Projektissa pohditaan historian syitä ja seurauksia keskiajan asumisen, elämisen ja tekemisen kautta. Tavoitteena on elämyksellinen kokonaisvaltainen oppiminen orientoitumalla aikaan ja paikkaan.

Ennakovalmistelut

Lainataan/hankitaan kirja: Richard Platt ja Chris Riddell: Linnan poika. Hovipoika Tobias Burgessin päiväkirja (Castle Diary - The Journal of Tobias Burgess, Page). Suom. Tarja Rouhiainen. Tammi.

Oppilaille luodaan verkko-oppimisympäristöön pohja, jossa on nettisivujen linkit aiheeseen, tehtävien palautuskansiot

sekä yhteinen keskustelupalsta kokemusten vaihtamista varten. Oheisissa kuvissa on esimerkkejä Fronter-huoneen sivuista.

Sovitaan liikunnan ja musiikin opettajien kanssa tanssi- ja musiikkijaksosta keskiaikaan liittyen. Varataan kuvataiteen tarvikkeet: lehtiöt, vesivärit, vahaliidut, liisteri paperimassaa varten ja savea. Nukkeja varten hankitaan tekstiilitilkkuja, pieniä keppejä, palikoita, lankaa, liimaa, silmiä ja nappeja. Lisäksi tarvitaan:

- digikamera x 4
- tarinavihkot
- miniläppärit tai tietokonehuoneen varaus
- kosketustaulu, jos sellainen on saatavilla

Luokassa pöydät kannattaa järjestellä ryhmiksi. Hyvä ryhmän koko on noin 4 oppilasta.

Vinkkejä

Jakson aloituksessa tarinan lukeminen ja kuvien käyttö esimerkiksi kosketustaulun kautta motivoi ja tuo tarinan käsin koskettavaksi. Linnaa, sen ympäristöä ja ihmisiä voidaan muokata ja piirtää kosketustaulun työkaluilla samalla kun tarinaa luetaan.

Yhteisen linnan rakentamista varten jaoin oppilaat kolmeen ryhmään: 1. ryhmä valmisti torneja ja rakennuksia kierrätysmateriaaleista, 2. ryhmä rakensi paperimassasta muurin tornien väliin ja 3. ryhmä muovaili savesta rakennuksia linnan pihalle. Savityöt poltettiin. Kun ne olivat valmiit, oppilaat rakensivat linnan ympäristöä ja pihaa, mm. pellon ja metsän sekä ampumaradan.

Paperimassan valmistin pienen ryhmän kanssa teknisen työn kuumakäsittelyhuoneen hellalla vatkatun liisteri-paperisilppu-vesiseosta samalla kun keitin sitä. Tämä kannattaa tehdä etukäteen. Yhteisen linnan rakentamiseen varasin alustaksi yhden ison ruskean kovalevyn (n. 1,2 m x 2 m), jonka päällellystin lujapaperilla (myös aaltopahvia voi käyttää).

Projektia ennen voi vieraila Kansallismuseon keskiaikanäytelyssä ja tutustua mm. ritarin elämään Ritarityöpajassa. Projektia varten kannattaa varata muutamia kokonaispäiviä, jotta työ saadaan etenemään sujuvasti ja säästyään turhilta tarvikkeiden järjestelyiltä.

Toteutus

Johdanto

Aloitin projektin itse lukemalla Linnan Poika -kirjaa. Syventelin tarinaa erilaisten linnojen kuvilla. Pohdimme yhdessä, millaista lasten ja aikuisten elämä oli siihen aikaan ja niillä välineillä sekä mitä ihmiset tekivät, söivät ja harrastivat. Tästä tehtiin ajatuskartat, jotka samalla tulivat oman tarinan pohjaksi keskiajasta ja linnasta.

Olimme tutustuneet jo ympäristö- ja luonnontieteessä erilaisiin karttoihin. Teimme tämän johdannon innoittamana oman linnan ympäristöstä karttakuvan. Seuraavalla kerralla jatketaan taas tarinan lukemisella. Katsotaan omat karttakuvat ja ajatuskartat ja aloitetaan tarinan kirjoittaminen tekstinkäsittelyohjelmalla (Word).

Omat kokemukset projektista ja lisäideoita

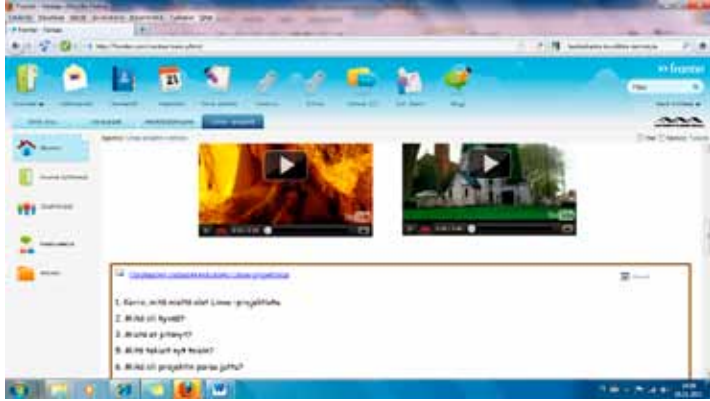
Linna-projektin motivointiin ja eläytymiseen kannattaa varata aikaa ja materiaalit valmiiksi. Kuvat ja tarina höystettynä muutamalla pohdintaan innostavalla kysymyksellä saa oppilaat innostumaan. Noudatetaan "kaikki ideat ovat hyviä" -ajatusta ja annetaan oppilaiden luovuuden lentää. Mahdottomat jutut karsiutuvat jatkojalostuksessa, kun oppilaille annetaan tehtäväksi miettiä, miten he toteuttaisivat ne.

Prosessin päävaiheet

1. tunti äidinkieli (motivointi)	Luetaan ääneen Linnan Poika -kirjaa. Kuva linnasta heijastetaan taululle. Esitellään keskiaikaista linnan kuvaa. Keskustellaan 3–4 hengen ryhmissä keskiajan linnan elämästä (eläytyminen aiheeseen). Tehdään oma ajatuskartta esim. tietokoneella (Mindomo-työkalu Creazassa) oman linnatarinan pohjaksi.
2. kuvataide 2 h	Suunnitellaan oman linnan ympäristö karttakuvana. Piirretään ruskealle tai harmaalle A3-piirustuspaperille karttakuva vahaliiduilla. Valmiit kuvat laitetaan luokan seinälle esille. Palautekeskustelu käydään verkko-oppimisympäristössä. Katsotaan yhdessä ryhmänä kuvia ja keskustellaan karttatehtävästä. Pohditaan mitä, miksi ja miten -kysymyksillä keskiaikaan ja paikkaan eläytymistä sekä syitä ja seurauksia.
3. kuvataide 1 h	Oppilaat suunnittelevat oman keskiaikaisen hahmon ja piirtävät sen A4-paperille.
4. äidinkieli 1 h	Jatketaan tarinan lukua 15 min. Oppilaat alkavat kirjoittaa omaa tarinaa ajatuskarttansa pohjalta esim. Word-ohjelmalla 30–60 min. Tarinat tallennetaan palautuskansioon verkko-oppimisympäristöön.
5. äidinkieli 1 h	Luetaan Linnan poika -tarinaa ääneen. Pohditaan syitä ja seurauksia tarinan kulussa. Suunnitellaan omalle hahmolle osa tarinassa. Hiotaan oma tarina valmiiksi.
6. kuvataide 2 h	Maalataan oman linnan kuva A3-paperille vesiväreillä.
7. äidinkieli 1 h	Vaihdetaan tarinoita parin kanssa. Kaverit antavat palautetta tarinasta (mikä oli kiinnostavaa) ja ehdottavat ainakin yhtä asiaa lisää tarinaan. Vaihtoehto: luetaan tarinat ääneen parille ja kommentoidaan toisille.
8. liikunta 2 h x 3	Tutustutaan keskiaikaiseen tanssiin (video). Harjoitellaan keskiaikainen ryhmätanssi.
9. musiikki 1 h	Tutustutaan aktiivitaalulla keskiaikaisiin soittimiin, lauluun ja soittoon (äänite).
10. musiikki 1 h	Oppilaat työstävät pareittain yhteiskirjoittamisen mahdollistavalla työkalulla (tässä Fronterin Jaettu asiakirja) lyhyen esitelmän yhdestä keskiaikaisesta soittimesta.
11. äidinkieli 1 h	Oppilaat tutustuvat toistensa kirjoittamiin tarinoihin ja antavat palautetta. Muodostetaan 3–4 hengen ryhmät yhteisen nukketeatterin/näytelmän tekemiseksi.
12. äidinkieli 1 h	Tehdään ryhmissä esim. Creaza-ohjelmalla ryhmän näytelmästä 6 ruudun sarjakuva, joka toimii samalla käsikirjoituksena näytelmälle.
13. kuvataide 4–6 h	Rakennetaan luokan yhteisenä projektina yksi ison pöydän kokoinen linna käyttäen oppilaiden tuomaa kierrätysmateriaalia, paperimassaa ja savea. Kukin ryhmä valmistaa oman osuutensa: yksi ryhmä tekee muurit, toinen rakennukset ja kolmas tornit ja laskusillan. Ne, joiden oma osuus on valmis, maisemoivat linnan ympäristön tekemällä pellon ja metsän kartonkia yms. materiaalia käyttäen. Linnaa kannattaa rakentaa 2–3 päivänä, jotta materiaalit ehtivät kuivua jatkokäsittelyä varten.
14. käsityö 2 h	Jokainen oppilas rakentaa yhden keppi- tai marionettinuken omasta hahmosta. Vaihtoehto: oppilaat takovat rautatangosta (esim. 6 mm:n harjateräs, n. 15 cm:n pätkä) ahjossa/kaasulla kuumentamalla naulakkokoukun (ks. oheinen kuva taotusta naulakosta)
15. äidinkieli 2 h	Esitetään oppilaiden tekemät näytelmät ”pienoismallissa” ja tallennetaan esitys videoimalla. Videointi onnistuu hyvin esim. Canon Ixus -digikameralla.
16. palaute 1–2 h	Verkkoympäristössä keskustelu ja itsearviointin palauttaminen palautuskansioon: Koko luokka käy yhdessä keskustelun tehdyn työn ympärillä, jossa opettaja ohjeistaa ryhmäkohtaiseen palautekeskusteluun. Jokainen ryhmä käy lyhyen palautekeskustelun tehdystä työstä, jonka jälkeen jokainen oppilas vastaa verkko-oppimisympäristössä seuraaviin kysymyksiin: Mitä ja miten olet tehnyt? Mikä oli oma roolisi? Mikä projektissa on ollut mukavinta ja mikä haastavinta? Mitä olet oppinut projektin aikana ja mitä olisi halunnut tehdä vielä lisää? (Ks. oheinen kuva.) Samalla kun oppilaat kirjaavat palautetta, opettaja kiertää ohjaamassa oppilasta/ryhmää palautteen antamisessa.

Opettaja käy palautekeskustelun projektiin osallistuneiden opettajien kesken esimerkiksi verkko-oppimisympäristöön avatussa keskustelussa.

Katso Kenguru-sivustolta esimerkki oppilaiden Linna-projektissa tuottamasta videonäytelmästä.

Lisäideoita toteutukseen

- Vinkki 1. Oppilaat voivat kirjoittaa ”pitkää” tarinaa Linnasta ja sen tapahtumista. Tapahtumat voidaan kasata kirjaksi verkkoympäristöön.
- Vinkki 2. Viidennellä luokalla jokainen oppilas voi kirjoittaa oman novellin Linnatarinasta.
- Vinkki 3. Luokka voi/luokat voivat järjestää keskiaikaiset juhlat ruokineen ja ohjelmineen, joissa esitetään esim. tehdyt näytelmät.

Linkkejä ja oheismateriaalia

Linkkejä yleisiin ja avoimiin verkkoaineistoihin

- Linnat ja linnoitukset Suomessa
- Castles for kids -linkki kuvaan linnasta
- Lasten kansallismuseo - Mitä historia on?
- The Castle of King Edward - Keskiaikaiset linnat
- Build a Medieval Castle
- Tulosta linnan osia
- Ohjeita keskiaikaisiin tansseihin, musiikkia, askelkuviot ja mallivideoita
- Tietoa keskiajasta

Aluehallintovirasto

Oppimisprosessikuvaukset on tuotettu osana
pääkaupunkiseudun kuntien Osaava-hanketta.

Opettajien ohjaus: FT Minna Lakkala | Oikoluku: Pia Mäenpää
| Graafinen suunnittelu: Olli Turunen, Tovia Design Oy |
Prosessinohjaus: Educode

Liite1. Paperimassan valmistusohje vapaasti mukailtavaksi

Tarvikkeet

- vettä
- tapettiliisterijauhetta
- paperinpalasia (ei kannata käyttää sanomalehdestä kuin vaaleimpia sivuja; muissa on niin paljon mustetta, että homma menee suttuiseksi). Hyvää materiaalia ovat paperisilppurin paperi, munakennot, lautasliinat ja tavallinen vaalea paperi. Jos käytät erivärisiä papereita, saat iloisen kirjavaa paperimassaa. Silppurin läpi mennyt paperi on yksi parhaisista, sillä sitä ei tarvitse itse enää repiä ja se on yleensä siistiä.

Laita isoon kattilaan repimäsi paperit ja vettä päälle sen verran, että kaikki peittyvät. Keitä kunnes paperien kuidut hajoavat ja muuttuvat mössöksi.

Laita tehosekoittimeen reilusti vettä ja vähän paperimassaa kattilasta kerrallaan. Käytä konetta muutama minuutti, kunnes paperimassa muuttuu mössöksi. Siivilöi massa sihdin läpi. Pusserra suurin osa vedestä pois. Akkuporakoneeseen asennetulla maalivispilällä on myös hyvä sekoittaa isompaa määrää.

Lisää seokseen tapettiliisterijauhetta varovasti ruokalusikallinen kerrallaan. Vaivaa seosta kuin pullataikinaa, kunnes se muuttuu kiinteäksi ja pinta liisteristä liukkaaksi. Vaivaamisen alussa paperimassa on murumaista, mutta muuttuu nopeasti kiinteäksi. Jos haluat tietyn väristä massaa, voit tässä vaiheessa lisätä pulverivärejä. Halvemmallalla kuitenkin pääset, jos maalat tekeleesi muovailtuasi sen ja annettuasi sen kuivua vähintään yhden vuorokauden.

Valmis paperimassa säilyy viileässä, ilmatiiviissä astiassa useita kuukausia. Kannellinen muovikämpäri on hyvä säilytyspaikka.

Liite 2. Yksi oppilaiden tekemä uutinen luokkamme verkko-oppimisympäristöön.

Nelosten linnaprojekti

Tässä on kuva 4c:n linnasta.

Nelostat ovat tehneet viime syksynä ja tänä keväänä linnaprojektia.

4a:n ja 4b:n oppilaat tekivät eri ryhmissä linnoja, he käyttivät kierrätysmateriaaleja, eli tavaroita joita kotoa löytyi.

4c:n oppilaat käyttivät kierrätysmateriaalien lisäksi savea ja paperimassaa ja muita askartelutarvikkeita linnan asukkaisiin.

4c:n oppilaat tekivät myös linnatarinan ja siitä he tekevät linnanäytelmiä.